

TÌNH YÊU NHƯ BÓNG MÂY

Đà Lạt xưa kia giống như một thiêu nư tu tiên xứ thì, dáng đài các, đã từng làm siêu lòng biết bao nhiêu là văn sĩ, thi sĩ, nhạc sĩ, họa sĩ và các nhiếp ảnh gia nữa... Thời quý nư. Thời đm say. Ghé thăm Đà Lạt đm rđi khi chia tay nhau đđi bđn rđn.

KHÁNH GIANG năm 1959 viết về “Đà Lạt với du khách” đã nói:

“Bđn có sđng qua nhđng ngày đđng đđu buđn đđ Đà Lạt, có ngđm qua nhđng buđi hoàng hôn nhuđm đđ cánh đđi, có ngđi thu mình nhìn qua gđt mđ a nđng trĩu rđi trên cđ a kính, có đđp trđm ngđm cô đđc say mê theo khói thuđc và hđđng vđ tách cà phê phin đen ngòm, có đđi thđi đđđi làn mđ a bđi vđ đđm, có nđn gót giày đđu đđu trên đđđng phđ hoang vđng, có sđng qua nhđng gđi phút trđng rđng cđ a cuđc đđi và lòng có mang ít nhđu kđ nđm đau thđđng, bđn mđi cđm đđđc cái “tâm hđn” sâu xa và thđm thđa cđ a Đà thành. Và lúc đđy, bđn khó lòng mà rđi Đà Lạt đđđc nđ a.”

Tình yêu với Đà Lạt thđt muđn vđ. Khi thì đđng đđ nhđ mđt nđđc hđ thu êm đđu hay cuđng nhiđt nhđ nhđng bđt nđđc trđng xóa cđ a thác nđđc bên đđo. Khi thì giđng mđc nhđ sđđng khói phđ trên khđp cánh rđng thông. Khi thì tan bđn vào thđng không theo tiđng chuông chùa Linh Sđn... tiđng chuông nhà thđ Con Gà... Tình yêu vang vđng và lan đđ đđ rđi hđi nhđp vào núi đđi Đà Lạt mđi buđi sáng sđm khi mđt trđi còn khuđt đđng...

Phải chăng đời với những ai đã từng sinh trưởng tại Đà Lạt, hay đã có một thời gian dài sinh sống tại đây hoặc chỉ là du khách ghé thăm thành phố trong ít ngày thì Đà Lạt cũng ảnh hưởng ngày tháng cũ đã đi vào lòng cùng tâm hồn con người những những sâu đậm và thi vị tha... như sự yên tĩnh của thiên nhiên. Nói hoài không hết!

Sau đây chỉ thêm thêm và ghi lại những cảm tưởng nào cái tình cảm những yêu và nhớ nhưng đó mà thôi! Mọi người ơi! Tình yêu với Đà Lạt bằng những bóng mây, một thời đã hỡi tôi quyến luyến trên bầu trời thành phố cao nguyên thì nay lại man mác dần trôi ra khắp các bên những những trôi... Nhớ nhớ khôn nguôi!

NGUYỄN QUÍ NHÂN

Hội ký của nhà giáo NGUYỄN QUÍ NHÂN viết về Đà Lạt những ngày tháng cũ của năm 1950, thời thì tha tình cảm:

“Đến đây tôi 50, gia đình tôi ở trú tại phòng xuyên tại Hôtel du Parc Dalat do tình bạn của thân phụ tôi và ông D’Ors (chủ nhân người Pháp của khách sạn hiện nay tại Langbian Palace đi đến với tôi và Xuân Hoàng năm phía dưới các phòng) đã dành một số phòng dành cho chúng tôi. Những sáng đẹp, chúng tôi đi lên đường xuống Blao cùng với ông D’Ors sang thăm đến đi trên trà rừng bát ngát Da Ampin của tôi có chủ người Pháp tại đó.”

“Tôi đến đây với vợ, tôi đã quen đến với các sông suối và rừng sâu núi thẳm vì đến đi của tôi khá sâu dưới ven đi trà đi mãi vào sóc Thiên nhiên xa vắng. Nào suối, nào ghềnh chày xiết qua những rừng thông bao quanh ngôi nhà sàn bungalow một phòng ngủ một phòng ngủ nhỏ khu rừng âm u. Dì tôi trồng cây ăn trái và trồng hoa màu chỉ chút chung quanh vườn. Quang cảnh đẹp nên thơ, nhất là vào buổi trưa ánh nắng tràn ngập sân thềm những chúng tôi cùng đi săn săn săn săn ăn trưa. Gió hây hây thổi, có tiếng chim sơn ca hót xa, tiếng ve kêu âm u đi đi đi đi. Thiên nhiên thì đẹp đến tận cùng rực rỡ lên một màu xanh và tan biến mất trong sự tĩnh mịch hoàn toàn. Đàn chim nhồng đến mùa săn bắt của chúng quanh.”

“Dì tôi những sáng hay đi ngắm đi thăm các nơi hái trà, đến thăm thăm các gia đình đến những làm nhà máy xay trà và các phòng trà Thiên nhiên hái trà chung quanh. Bà rất đẹp, da trắng, má hồng những nằm, trong các phòng các khu Amazon, giường cao, tóc búi những những gối và nệm kẻ sọc vùng Texas, rồi đến các tay đôi phi ngựa đi dạo. Tôi đã học đi cách đi ngựa sao cho nhẹ nhàng và di chuyển mau lẹ. Dì cũng dạy tôi học đi tiên những những của Thiên nhiên như Koho mà đi nói với thông thạo vì sống bao năm bên cạnh núi rừng. Tôi còn nhớ đi nhấc má bên tại: “Này nhé! Cháu phải nhớ kieu là đi p; Đà là n; Lạt-drà là đi ch v.v...””

XXXX Xì trĩa dĩa dĩa lái chỉ c 4x4 chỉ chỉ em tôi và hai cô gái lái con cĩa dĩa ra chỉ Bĩa o Lĩa c ăn thêm mì quĩa ng và uĩa ng cà phê Bĩa o Lĩa c vì thĩa ng thĩa ng, dĩa hay nĩa u cĩa m Tây cho chỉ ng con, nhĩa ng riêng dĩa dĩa thích ăn đĩa. Ví t: nào bún thang, bánh cuốn, bánh hĩa i thĩa t rĩa ng nĩa ng và nhĩa t là phĩa Bĩa cĩa nhà gare Dalat mà mĩa i khi lên y, làm tóc xong, dĩa dĩa ra đón chỉ em tôi tan trĩa ng và cách đó sang ăn phĩa nhà gare không xa mĩa y.

XXXX Có nhĩa ng trĩa a hề nĩa ng vàng êm, tĩa ng ve sĩa u nĩa c nĩa cĩa khu rĩa ng, dĩa tôi dĩa i thoáng buĩa n nhĩa đĩa n quĩa ngoĩa i mĩa n Bĩa c. - “Bĩa mĩa mà bĩa dĩa vào Nam đĩa lúc dĩa còn bé, mĩa t mĩa dĩa i vĩa i bà”. Thĩa rĩa i dĩa oà lên khóc, ngày nay nhĩa ng gĩa t nĩa c mĩa t dĩa i chan hòa theo giòng đĩa tuôn đũa má tôi khi vĩa t nhĩa ng giòng chỉ này. Dĩa đĩa dĩa y tôi hát nhĩa ng bài hát đĩa u tiên đĩa y trĩa tình yêu quĩa hĩa ng: Làng Tôi, Lĩa i Ngĩa i Ra Đi, Sĩa n Nĩa Ca, Ngày Trĩa Vĩa ... Ngày y tôi đã bĩa t đĩa m tây ban cĩa m cùng vĩa i cô em hĩa lai phĩa hĩa a trên phím đàn đĩa ng cĩa m bên cĩa nh, xen kĩa vĩa i nhĩa ng bài La Plus Belle Nuit, Domino, Impossible. Các cô sĩa n nĩa Koho hái hoa rĩa ng vĩa, đĩa ng dĩa i bên giòng sụa i nhĩa bên thĩa m nhà đĩa đĩa ng nghe, mĩa ng cĩa i đĩa m đĩa m.

XXXX Có nhĩa ng lúc tôi bĩa t gĩa p dĩa mĩa t mĩa thĩa thĩa n đĩa c theo giòng sụa i nhĩa, tay nhĩa t nhĩa ng hòn đá sĩa i còn hãm hĩa p mùi đĩa t nóng, rĩa i dĩa dĩa i rĩa c đĩa ng viên vào nhĩa ng khe nĩa c chỉ y róc rách, mĩa t dĩa dĩa buĩa n man mác. Dĩa lúc nào cũng mĩa c đĩa c trĩa vĩa quĩa cha đĩa t đĩa i mĩa n Bĩa c. Chúng tôi quĩa quán Bĩa c Ninh, đĩa t nĩa i tĩa ng vĩa ngĩa i đĩa p và dĩa i hát Quan Hĩa mà dĩa tôi có mĩa t thĩa i đĩa ng danh vĩa i các chỉ em khác trong làng vĩa i gĩa ng ca đó.

XXXX Dĩa nói tĩa ng Pháp nhĩa nhĩa nhĩa đĩa m và đĩa c các con đĩa y cho cách đĩa c, vĩa t. Nhĩa ng lúc buĩa n dĩa hay đĩa c sách báo. Tôi còn nhĩa vào nhĩa ng đêm trăng sáng, rĩa ng âm u, sĩa ng đĩa ng mĩa cĩa kính, dĩa thĩa ng kĩa cho chúng tôi nghe nhĩa ng truyĩa n đĩa ng rĩa ng cĩa Lê Văn Trĩa ng hay chuyĩa n tình không đĩa t trích trong đĩa p chí hàng tháng thĩa i đó: Chuyĩa n Chúng Mình, Nous Deux. Có đĩa u đáng tĩa c là các cô em hĩa tôi chỉ nghe hĩa u lồm bồm tĩa ng mĩa đĩa, nói dĩa i càng ú ĩa hĩa n vì cĩa hai cô đĩa u đĩa c dĩa tôi gĩa i hĩa c nĩa i trú trên Dalat, mĩa i tháng mĩa i vĩa mĩa t đĩa n. Cĩa hai tuĩa n dĩa dĩa i lái xe lên thăm và đĩa trên y bên cĩa nh gia đình tôi hai ba hôm.”

Mãi vĩa sau này, vào năm 2003 giáo sĩa Mĩa - Mĩa NGUYỄN QUÍ NHÂN tĩa bienthùy Jaca còn mê say vĩa t thêm vĩa Đà Lạt vĩa i tĩa ng lòng vĩa n còn âm hĩa ng rĩa n rĩa nhĩa tĩa thuĩa nào:

“Riêng Dalat đĩa n vĩa i tôi đĩa y thĩa mĩa ng ái tình dĩa đĩa t mãi không phai khi có cuĩa c trĩa i hề cĩa a ba vĩa n Sài Gòn – Dalat - Huế và nhĩa ng đêm sáng trăng trên đĩa i đĩa quán thanh niên tôi đã đĩa ng làm say mê các bĩa n hĩa p trĩa i vĩa i tĩa ng đàn và gĩa ng hát qua nhĩa ng nhĩa c phĩa mĩa a chuĩa ng vào thĩa i đó nhĩa “Anh đi vĩa đâu”, “Domino”, “Besame mucho”. Rĩa i nhĩa ng cuĩa c tình chĩa m nĩa ... tôi và cô sinh viên sĩa phĩa m Sài Gòn lúc nào cũng yêu cĩa u tôi đĩa m đàn cô mĩa i chĩa u hát, hay sau này tôi thĩa ng lên xuĩa ng vùng cao nguyên vì đĩa đã yêu mĩa t cô nghĩa sĩ làm đĩa i vũ trĩa ng Hoa Tuy-líp Đĩa bên hông chỉ Hoà Bình.

Tình đã đi p c nh còn quy n rữ h n. Su t 20 năm tr i t khi r i quê h ng, tôi đã mòn m i tìm d u v t c a m t Dalat m s ng đ y m m ng. T Hoa k đ n M tây c , nh ng n i mà thiên nhiên đã ban cho m t quang c nh hùng vĩ quá đ p, nh ng ta ch c n m t ng n đ i thoai tho i, nh ng hàng thông l u r bên b h , t ng su i róc rách bên tai, chi u đ n vài cô thôn n các s c t c Koho, Ma, Mhong, ng c tr n, váy m u nâu x m bó ch t bên hông, vai mang gùi đ y c i d u hay vài con thú v a b y đ c l ng l đi t ng hàng v buôn sóc. Ôi, c nh quá đ p đ i v i ng i có tâm h n lãng m n, đa tình.”

LÊ TH Ý

Thành ph cao nguyên c nh bu n, nên tình cũng bu n. Có l vì v y mà LÊ TH Ý ghi l i khung c nh Đà Lạt v chi u v i bài th “Tình mong manh” (Quê h ng và ng i tình, B c Hà 1992):

“Em tôi t Paris,
Thăm nhau chi u th b y.
Ba m i năm qua đi,
Tình đôi ta v n v y.

Đôi m t b c xa x a,
Lên khung v bao gi ,
Cây Phong C m nhung nh ,
T. T. bu n ngu ng .

Em nh gi c m hoa,
Anh tháng năm nh t nhòa,
Khung tr i chi u Đà Lạt,
Còn mãi trong lòng ta.
L i cũ đã rêu phong,
T thu em theo ch ng.
Công viên, pho t ng đá,
Đ m chìm vào h không.

Đông đ n r i thu qua,

Môi em vẫn mơn mả.
Belpre chiều gió nồm,
Củi tình đũa vút xa.

Nhớ sừng ng khói mong manh,
Thôi mọt đi ngổ i tình.
Cung đàn xưa lị nhíp,
Anh chớ ng còn thớ sinh.”

NGUYỄN XUÂN HOÀNG

Hồi ký về Đà Lạt của NGUYỄN XUÂN HOÀNG trong thời mà nhà văn gọi là thời “mũi nhọn”:

“Đà Lạt, thành phố trên cao của Việt Nam, là nơi chôn cất của tôi khá nhiều kể từ khi mọt của tôi mọt i. Chính từ thời trận “hàn đi” này, tôi đã làm những bài thơ tình đũa tiên, viết cái truyện ngắn thơ nhíp, và bắt đầu nào là mùi về của cô đi.”

“Tôi đi Đà Lạt lần đầu tiên khi về của chớ mọt i tám tuổi. Hành lý của tôi chớ là mọt chiếc áo len và mọt bàn chớ đánh răng. Đêm Đà Lạt lạnh buốt. Tôi bước vào mọt quán cà phê có tên là Tùng. Ánh đèn mờ không soi rõ mọt khách, và khói thuở c mù làm đũa c cái không khí chớ i. Tiếng nhíp c mọt làm căn phòng nhíp muốt vọt tung ra. Tôi gọi mọt ly cà phê sữa nóng và đũa mọt đũa thuở c trong khi chớ đi.”

Sau đó NGUYỄN XUÂN HOÀNG kể về chuyện mình ngay đêm đó bước thanh niên trong quán cà phê đũa gây sự, kéo nhau ra ngoài, bước mọt bước đánh “hồi đũa” và vài tuần sau là củi c trở thù của mình chớ mọt trên sân Cù. Nhà văn viết tiếp:

“Chính là sau đêm sân Cù trở về của xá sinh viên trong Viện Đũa Hực, tôi đã làm những câu đũa bắt đầu tiên của mình:

“Tôi xa phố chớ đi n giờ
Chân quen bước gõ bước quen
Trong tôi quố nh quố nồm i nồm
Lạnh tàn nhíp n rót vào đêm lên đũa ng.”

Và từ ngày đũa tiên này, tôi đã sống về Đà Lạt suốt ba năm trở về. Ba năm trở về, tôi bước đi tôi vào về Viện Đũa Hực trở trung về đũa c thành lập, về cái nhíp lo của nhíp núi, về tiếng gió hú trên đũa thông, về những ng giờ trở về hực bước n n...

Ba năm trôi đi Đà Lạt, mỗi năm thay đổi những cảnh vật, những người bạn, những người thân, những người yêu, những người ghét... đã có những chuyện đã xảy ra...

Một năm sau tôi đến nhà bạn. Phòng trọ nằm trên đường Võ Tấn, con đường dài dằng dặc mà sau mỗi bước đi luôn luôn gây cho người đi cái cảm giác đang nhìn thấy một vật thể vô hình nào đó chực chờ ra. Tôi nhìn thấy người bạn, tôi phải đi ngang qua phòng trọ trung tâm Bùi Thị Xuân. Những buổi có gió heo may, những ngày trong gió, tôi có thể nghe tiếng trẻ con vào lớp. Đó là thời gian tôi bắt đầu tập hút thuốc và uống rượu. Những ly rượu đường cay đã cháy mỗi tình yêu của tôi...

Đó là thời kỳ tôi quen Kim và tôi bắt đầu. Chưa ai biết chúng tôi cũng xuống Xuân Hòa, người đi bóng đá của một gia đình nhà thơ và họa sĩ. Những bài hát tình ái mà chúng tôi chia nhau sáng tác, quyên rũ tôi học là những bài viết về tình yêu và khô héo. Những hôm Kim bắt tôi đi, không một lời chào hỏi. Căn phòng tôi bắt đầu như một cách kể chuyện. Bàn ghế tôi vẫn còn đầy những vết dao khứa trên mặt bàn hai chúng tôi. Chỉ có một chiếc giường trong phòng vẫn không có một bóng người nằm trên giường như những người khác. Chúng tôi chung nhau những thức ăn và giấc ngủ. Những người khác đã trở lại là sự cuốn hút những người khác của chúng tôi.

Cánh cửa sổ mà tôi bắt đầu sáng khi Kim còn quay mình trong chăn, tôi đã đến nhà bạn vào một buổi sáng và tên Kim lên đó. Qua nét chữ, tôi có thể nhìn thấy người bạn đi vào nhà chìm trong một vùng sương mù dày đặc, con đường dài dằng dặc cũng như những người bạn mà tôi vẫn thấy trong một góc phố. Có lúc tôi nghe tiếng gió rít tàn bạo và nhìn người bạn như thấy đang có sự di chuyển của một con khỉ lang thang trên một nhánh cây và đi qua một trăm ngàn năm người trong lòng đất. Những người bạn mà tôi bắt đầu len hai bên trên đường phố của một nhà kéo theo những dòng người đi đến người luôn luôn gây cho chúng tôi cái nhìn như người bạn như người bạn...

Đà Lạt, đó là một thành phố rất Tây trên quê hương Việt Nam. Nhà hàng Mekong, Chic Shangai, l'Eau Vive, Lycée Yersin, Couvent des Oiseaux, Hotel Sans-Souci, Palace, Thủy Tiên... làm chứng cho những suy nghĩ của tôi. Đà Lạt là một thành phố hòa bình trên một đất nước có một nền văn minh. Đà Lạt là một gia đình mà tôi tiên trong một hình thức sự tiếp xúc của người. Đà Lạt, căn hầm trú ẩn bắt đầu bằng bê tông cốt thép của một trại giam và xác chết. Đà Lạt là một hòa bình đầy riêng rẽ. Đà Lạt là "mỹ nữ che tai"... Đà Lạt trong trí nhớ tôi giờ đây chỉ là một kỷ niệm đẹp và... chưa xót."

Trong một bài khác NGUYỄN XUÂN HOÀNG tôi viết:

"Tôi nhớ Đà Lạt vô cùng, nhớ con đường Hoa Hồng, nhớ con đường lên nhà Bưu Điện, nhớ con suối chảy dưới chân cầu đá của ta trên Hòa Bình, nhớ con đường dài ta đi quanh Hồ Xuân Hòa, và cái quán nhỏ quen thuộc, nơi chúng ta vẫn đến ngồi uống cà phê nhìn ra những người đàn ông áo trắng đang nhấm nháp một tách trà trong đêm."

Tôi nhớ hàng bánh xèo ở đường Tăng Bạt Hổ, buổi tối nào chúng ta cũng đến đó, ngồi bên nhau xoa tay bên lò than hồng chia chút niềm vui cho nhau ăn của mình...

Hãy tưởng tượng ngôi nhà ở Đà Lạt, mái ngói đỏ hình dĩa u mũ, sàn nhà bằng gỗ đánh vân c ni, vách thêu m mùi trầm, treo dây nhện hoa phong lan mà em nhớ t đợc bên bờ suối i chi u qua...

Hãy tưởng tượng cửa sổ phòng chúng ta mở ra m i bu i sáng sớm th m ngào ngào t mùi hoa hồng đỏ i, và cây mimosa đợc ngoài sân kia sẽ ghen với h nh phúc đôi ta mà nở ra nh ng đóa hoa vàng quý phái. M i bu i chi u chúng ta có thể nhìn thấy sương mù trĩ i dài t ng l p m ng r i lan cao đ n che phủ đ y đ c c b u trĩ i xám đ c trên đ u chúng ta, và em ng i trong gh mây đu đ a, c gian phòng kín kín b ng th m mùi b k t p m t t mái tóc em làm m lên m t thi i t t nh lòng.”

(Trích: “ĐÀ LẠT NGÀY THÁNG CŨ”
Sơ n gi : LS. Ngô T ng Giao)

